

Annex I. The Correlation table

	CMW	Research outcome ¹	UDHR (1948)	ECHR (1950)	ICERD (1965)	ICCPR (1966)	ICESCR (1966)	CEDAW (1979)	CAT (1984)	CRC (1989)	EU Charter
Non-discrimination	Art 1, 7	+	Art 1,2,4,7	Art 14 always in combination with another ECHR Art	Art 1 (1) racial discrimination	Art. 2(1)(2), 26	Art 2 (2) 3	Art 1 discrimination based on sex		Art 2 (1)	Art 21
right to leave any state - freedom of movement	Art 8	+	Art 13	Art 2,3 Protocol No. 4	Art 5(d)(i)(ii)	Art 12				Art 10	Art 18, 19, 45
right to life	Art 9	=	Art 3	Art. 2		Art. 6					
prohibition of torture, cruel, inhuman or degrading treatment = non-refoulement	Art 10	=		Art 3		Art. 7			Art. 3		Art 19(2) Charter
prohibition of slavery, forced labour	Art 11	=		Art 4		Art. 8(1, 2, 3a)	Art. 10(3)	Art 6		Art 11(1), 32(1),34, 35, 36	Art 5
freedom of thought, conscience and religion	Art 12	=	Art 18	Art 9		Art 18., 27 (minority rights)					Art 22
freedom of expression	Art 13	=	Art 19	Art 10		Art 19, 27 (minority rights)					Art 11
prohibition of interference with privacy, family, home, honour and reputation	Art 14	=	Art 12	Art 8		Art. 17				Art. 16	Art 7
right to property	Art 15	+	Art 17	Art 1 First Protocol							Art 17
liberty and security of person, protection from arbitrary arrest or detention, rights during detention, protection dignity and cultural identity	Art 16	+	Art. 3	Art. 5		Art. 9				40(1)	Art 6, 22

¹ This column simplifies and summarizes the analysis conducted in Chapter 5 of the research. + means that the CMW provides for better protection than the existing legal framework in the EU, - means that the protection provided by the CMW is lower and = means that there is no substantial difference between the two legal frameworks.

Safeguards in case of liberty deprivation (human, dignity)	Art 17	+				Art 9, 10					
The right to fair trial	Art 18, 19, 20	=			Art 5(a),6	Art 3 Art 14(1), 16, 24			Art 12, 13, 14	Art 12(2)	
Protection of identity documents	Art 21	+									
Prohibition of collective expulsion	Art 22	+		Art 4 Fourth Protocol, Art 1 Seventh Protocol		Art 13					Art 19(1) Charter
Right to protection by diplomatic authorities	Art 23	+									
Recognition before the law	Art 24	+									
Fair conditions of work, equality	Art 25	+					Art 6, 7		Art 11	Art 32(1)	Art 31
Freedom of association in trade unions	Art 26	-		Art 11	Art 5(e)(iv)	Art 21, 22	Art 8(1)	14(2)(e)			Art 12
Social benefits rights	Art 27	+									
Urgent medical health care	Art 28	+	Art 25		Art 5 (e)(iv)		Art 12(1)	Art 11(1)(f), 12, 14(2)(b)		Art 24, 25, 39 CRC	Art 35
Right to name, registration, nationality	Art 29	=				Art 24				Art 3, Art 7	
Access to education	Art 30		Art 26	Art 2 Protocol 1	5(e)(v)		Art 13(1, 2)			Art 28	Art 14
respect for cultural identity	Art 31	=		(Art. 8)		Art 17, 23, Art 27 (as part of minority rights)					Art 22
Remittances	Art 32	+									
right to information on rights	Art 33	=									Art 27

Annex II. List of Abbreviations

CAT	Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination
CMW	International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families
CoE	Council of Europe
CRC	Convention on the Rights of the Child
ECHR	European Convention on Human Rights
ECtHR	European Court of Human Rights
EESC	European Economic and Social Committee
EU	European Union
EU Charter	Charter of Fundamental Rights of the European Union
EU MS	EU Member States
ESC	European Social Charter
FRONTEX	European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Border
GRETA	Group of experts on action against trafficking in human beings
HRC	Human Rights Committee
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
ICESCR	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
ILO	International Labour Organization
ILO 87	ILO Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention
ILO 143	ILO Migrant Workers Convention
IOM	International Organization for Migration
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
PICUM	Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNICEF	United Nations Children's Fund

Annex III. Cited case law

ECtHR

- Ahmed v. Austria*, No. 25964/94, judgment from 17 December 1996
- Amuur v. France*, No. 19776/92, judgment from 25 June 1996
- Baumann v. France*, No. 33592/96, judgment from 22 May 2001
- Beldjoudi v. France*, No. 12083/86, judgment from 26 March 1992
- Boultif v. Switzerland* No. 54273/00, judgment from 2 August 2001
- Chahal v. the United Kingdom*, No. 22414/93, judgment from 15 November 1996
- Cissé v. France* No. 51346/99, judgment from 9 April 2002
- Čonka v. Belgium*, No. 51564/99, judgment from 5 February 2002
- D. v. The United Kingdom*, No. 30240/96, judgment from 2 May 1997
- Denizci and others v. Cyprus*, No. 25316/94, 25317/94, 25318/94, 25319/94, 25320/94, 25321/94 and 27207/95, judgment from 23 May 2001
- Diallo v. The Czech Republic*, No. 20493/07, judgment from 23 June 2011
- Gaygusuz v. Austria* No. 17371/90, judgment from 16 September 1996
- Guzzardi v. Italy*, No. 7367/76, judgment from 6 November 1980
- Hirsi Jamaa and Others v. Italy*, No. 27765/09, judgment from 23 February 2012
- Iletmis v. Turkey*, No. 29871/96, judgment from 6 December 2005
- K.R.S. v. the United Kingdom*, No. 32733/08, judgment from 2 December 2008
- Klein v. Russia*, No. 24268/08, judgment from 1 April 2010
- López Ostra v. Spain*, No. 16798/90, judgment from 9 December 1994
- M.S.S v. Belgium and Greece*, No. 30696/09, judgment from 21 January 2011
- Maaouia v. France*, No. 39652/98, judgment from 5 October 2000
- Maslov v. Austria* No. 1638/03, judgment from 23 June 2008

Moustaquim v. Belgium, No. 12313/86, judgment from 18 February 1991

Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga v. Belgium, No. 13178/03, judgment from 12 October 2006

Muskhadzhiyeva and Others v. Belgium, No. 41442/07, judgment from 19 January 2010

NA. v. The United Kingdom, No. 25904/07, judgment from 17 July 2008

Nunez v. Norway, No. 55597/09, judgment from 28 June 2011

Olivieira v. the Netherlands, No. 33129/96, judgment from 4 June 2002

Piermont v. France, No. 15773/89 and 15774/89, judgment from 27 April 1995

Rahimi v. Greece, No. 8687/08, judgment from 5 April 2011

Raimondo v. Italy, No. 12954/87, judgment from 22 February 1994

Rodrigues da Silva and Hoogkamer v. The Netherlands, No. 50435/99, judgment from 31 January 2006

Saadi v. Italy, No. 37201/06, judgment from 28 February 2008

Saadi v. The United Kingdom, No. 13229/03, judgment from 29 January 2008

Salah Sheekh v. Netherlands, No. 1948/04, judgment from 11 January 2007

Shamayev and Others v. Georgia and Russia, No. 36378/02, judgment from 12 April 2005

Sisojeva and Others v. Latvia, No. 60654/00, judgment from 15 January 2007

Soering v. the United Kingdom, No. 14038/88, judgment from 7 July 1989

Sufi and Elmi v. UK, No. 8319/07 and 11449/07, judgment from 28 June 2011

T.I. v. The United Kingdom, No. 43844/98, judgment from 7 March 2000

Üner v. Netherlands, No. 46410/99, judgment from 18 October 2006

Vilvarajah and others v. the United Kingdom, No. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 and 13448/87, judgment from 30 October 1991

Y.P. and L.P. v. France, No. 32476/06, judgment from 2 September 2010

CJEU

CJEU, C-415/93, *Bosman*, 15 December 1995

CJEU, 22/70, *Commission v. Council (the AETR judgment)*, 31 March 1971

CJEU, C-260/89, *ERT*, 18 June 1991

CJEU, C-357/09, *Kadzoev*, 30 November 2009

CJEU, C-299/95, *Kremzow*, 29 May 1997

CJEU, C-53/81, *Levin*, 23 March 1982

CJEU, C-127/08, *Metock*, 25 July 2008

CJEU, C-4/73, *Nold*, 11 January 1977

CJEU, C-374/87, *Orkem*, 18 October 1989

CJEU, C-36/75, *Rutili*, 28 October 1975

CJEU, C-106/77, *Simmenthal II*, 9 March 1978

CJEU, C-29/69, *Stauder*, 12 November 1969

CJEU, C-432/05, *Unibet*, 13 March 2007

CJEU, C-5/88, *Wachauf*, 13 July 1989

CJEU, C-36/74, *Walrave*, 12 December 1974

CJEU, C-118/75, *Watson*, 7 July 1976

CJEU, C-34/09, *Zambrano*, 8 March 2011

CJEU, C-200/02, *Zhu and Chen*, 19 October 2004

Annex IV. Relevant EU Measures

1996

Council Resolution of 4 March 1996 on the status of third-country nationals residing on a long-term basis in the territory of the Member States (OJ C80, 18.3.96, p. 2).

2000

Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin (OJ L180, 19.7.2000, p. 22).

Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation (OJ L303, 2.12.2000, p. 16).

Charter of Fundamental Rights of the European Union (OJ C346, 18.12.2000, p. 1) (and see, post Lisbon Treaty, OJ C303, 14.12.2007, p. 1).

2002

Council Regulation (EC) No. 1030/2002 of 13 June 2002 laying down a uniform format for residence permits for third country nationals (OJ L157, 15.6.2002, p. 1).

Council Framework Decision of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings (OJ L203, 1.8.2002, p. 1).

2003

Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the right to family reunification (OJ L251, 3.10.2003, p. 12).

Council Directive 2003/109/EC of 25 November 2003 concerning the status of third-country nationals who are long-term residents (OJ L16, 23.1.2004, p. 44).

2004

Council Directive 2004/81/EC of 29 April 2004 on the residence permit issued to third-country nationals who are victims of trafficking in human beings or who have been the subject of an action to facilitate illegal immigration, who cooperate with the competent authorities (OJ L261, 6.8.2004, p. 19).

Directive 2004/38 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States (OJ L158, 30.4.2004, p. 77).

Council Directive 2004/114/EC of 13 December 2004 on the conditions of admission of third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, unremunerated training or voluntary service (OJ L375, 23.12.2004, p. 12).

2005

Council Directive 2005/71/EC of 12 October 2005 on a specific procedure for admitting third-country nationals for the purposes of scientific research (OJ L289, 3.11.2005, p. 15).

2006

Council Decision of 5 October 2006 on the establishment of a mutual information mechanism concerning Member States' measures in the areas of asylum and immigration (OJ L283, 14.10.2006, p. 40)

2007

Council Decision 2007/435/EC of 25 June 2007 establishing the European Fund for the Integration of third-country nationals for the period 2007 to 2013 as part of the General programme 'Solidarity and Management of Migration Flows' (OJ L168, 28.6.2007, p. 18).

2008

Commission Decision 2008/457/EC of 5 March 2008 laying down the rules for the implementation of Council Decision 2007/4535/EC establishing the European Fund for the Integration of third-country nationals for the period 2007 to 2013 as part of the General programme 'Solidarity and Management of Migration Flows' as regards Member States' management and control systems, the rules for administrative and financial management and the eligibility of expenditure on projects co-financed by the Fund (OJ L167, 27.6.2008, p. 69).

Council Regulation (EC) No 380/2008 of 18 April 2008 laying down a uniform format for residence permits for third country nationals (OJ L115, 29.4.2008, p. 1).

Council Decision 2008/381/EC of 14 May 2008 establishing a European Migration Network (OJ L131, 12.5.2008, p. 7).

Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law (OJ L328, 6.12.2008, p. 55).

Proposals

Commission Proposal of 2 July 2008 for a Council Directive on implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of religion or belief, disability, age or sexual orientation (COM(2008) 426 final). (For "Progress Report", see Council Doc. 16525/11.)

2009

Council Directive 2009/50/EC of 25 May 2009 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of highly qualified employment (OJ L155, 18.6.2009, p. 17).

2010

Proposals

Commission Proposal of 13 July 2010 for a Directive of the European Parliament and of the Council on conditions of entry and residence of third-country nationals in the framework of an intra-corporate transfer (COM (2010) 378 final).

Commission Proposal of 13 July 2010 for a Directive of the European Parliament and of the Council on conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of seasonal employment (COM(2010) 379 final).

2011

Directive 2011/36 EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA (OJ L101, 14.4.2011, p. 1).

Directive 2011/51/EU of the European Parliament and of the Council of 11 May 2011 amending Council Directive 2003/109/EC to extend its scope to beneficiaries of international protection (OJ L132, 19.5.2011, p. 1).

Directive 2011/98/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on a single application procedure for a single permit for third-country nationals to reside and work in the territory of a Member State and on a common set of rights for third-country workers legally residing in a Member State (OJ L 343, 23.12.2011, p. 1).

Proposals

Commission Proposal of 20 December 2011 for a Regulation of the European Parliament and of the Council on European statistics on demography (COM(2011) 903 final).

Other EU Documents (Chronological)

1999

Tampere European Council, 15-16 October 1999, Presidency Conclusions, paras. 18-21 (200/1/99).

2000

Commission, *Communication on a Community Immigration Policy* (COM(2000) 757 final: 22 November 2000).

2001

Commission, *Communication on an Open Method of Coordination for the Community Immigration Policy* (COM(2001) 387 final: 11 July 2001).

2002

Seville European Council, 21-22 June 2002, Presidency Conclusions, paras. 26-39 (SN 200/1/02 REV 1).

Council Conclusions of 15 October 2002 on integration (Doc. 12894/02).

2003

Commission, *Communication on Immigration, Integration and Employment* (COM(2003) 336 final: 3 June 2003).

Council Conclusions of 16 June 2003 on the development of a policy at European Union level on the integration of third country nationals legally residing in the territory of the European Union (Council Doc. 10622/03).

Thessaloniki European Council, 19-20 June 2003, Presidency Conclusions, paras. 9, 28-35.

2004

Commission, *Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations* (COM(2004) 401 final: 2 June 2004).

Commission, *First Annual Report on Migration and Integration* (COM(2004) 508 final: 16 July 2004).

Brussels European Council, 4-5 November 2004, Presidency Conclusions, paras. 14-16, and Annex I, point 1.5. (Doc. 14292/1/04 REV 1). (The Hague Programme)

Council, Ministers responsible for integration, Informal Meeting, Groningen, November 2004 (no public record).

Council Conclusions of 19 November 2004 on Immigrant Integration Policy in the European Union (Council Doc. 14615/04). (Including the Common Basic Principles.)

Commission, *Handbook on Integration* (November 2004).

2005

Commission, *Communication establishing a Framework Programme on Solidarity and the Management of Migration Flows for the Period 2007-2013*, including a Proposal for a Decision of the European Parliament and the Council establishing the European Fund for the Integration of Third Nationals (COM(2005) 123 final (6 April 2005)).

Council and Commission Action Plan implementing the Hague Programme on strengthening freedom, security and justice in the European Union (OJ C198, 12.8.2005, p.1).

Commission, *A Common Agenda for Integration. Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European Union* (COM(2005) 389 final: 1 September 2005).

Commission, *Priority Actions for Responding to the Challenges of Migration: First Follow-Up to Hampton Court* (COM(2005) 621 final: 30 November 2005).

Council Conclusions of 1-2 December 2005 on a Common Agenda for Integration (Council Doc. 14390/05).

Commission, *Policy Plan on Legal Migration* (COM(2005) 669 final: 21 December 2005).

2006

European Parliament, *Report on Strategies and Means for the Integration of Immigrants in the European Union* (Lambrinidis) (Doc. A6-0190/2006 (17 May 2006)).

Commission, *Implementing the Hague Programme: The Way Forward* (COM(2006) 331 final: 28 June 2006).

Commission, *Evaluation of EU Policies on Freedom, Security and Justice* (COM(2006) 332 final: 28 June 2006).

Commission, *Report on the Implementation of the Hague Programme for 2005* (COM(2006) 333 final: 28 June 2006). (See, also, the Implementation Scoreboards in SEC(2006) 813 and 814).

Commission, *Second Annual Report on Migration and Integration* (SEC(2006) 892: 30 June 2006).

European Parliament, *Resolution on Strategies and Means for the Integration of Immigrants in the European Union* (2006/2056(INI)) (7 July 2006).

Commission, *The Demographic Future of Europe – From Challenge to Opportunity* (COM(2006) 571 final: 12 October 2006).

Council, *Presidency Report on the Review of the Hague Programme* (Council Doc. 15844/06, 27 November 2006).

Commission, *The Global Approach to Migration One Year On: Towards a Comprehensive European Migration Policy* (COM(2006) 735 final: 30 November 2006).

Council, *Presidency Report on the Review of the Hague Programme* (Council Doc. 15844/06, 27 November 2006).

Council Conclusions of 4-5 December 2006 on the Hague Programme Review (Council Doc. 15801/06).

Brussels European Council, 14-15 December 2006, Presidency Conclusions, para. 24(e) (Council Doc. 6879/06).

2007

Council, Ministers responsible for integration, Informal Meeting, Potsdam, May 2007 (no public record).

Commission, *Handbook on Integration* (2nd Edition) (May 2007)

Council Conclusions of 12-13 June 2007 on strengthening of integration policies in the European Union: "Unity in Diversity" (Council Doc. 10267/07).

Brussels European Council, 21-22 June 2007, Presidency Conclusions, para. 20 (Council Doc. 11177/1/07 REV 1).

Commission, *Third Annual Report on Migration and Integration* (COM(2007) 512 final: 11 September 2007).

Commission, *Towards a Common Immigration Policy* (COM(2007) 780 final: 5 December 2007).

JHA Council, 6-7 December 2007, "Migration, Employment and Lisbon Strategy", Press Release, pp 8-9 (Council Doc. 15966/07 (Presse 275)).

Brussels European Council, 14 December 2007, Presidency Conclusions, para. 25 (Council Doc. 16616/07).

2008

Commission, *Fifth Report on Citizenship of the Union (1 May 2004 – 30 June 2007)* (COM(2008) 85 final: 15 February 2008).

Commission, *A Common Immigration Policy for Europe: Principles, Actions and Tools* (COM(2008) 359 final: 17 June 2008).

Brussels European Council, 19-20 June 2008, Presidency Conclusions, paras. 8, 78. (Council Doc. 11018/1/08 REV1).

Commission, *Report on Implementation of the Hague Programme for 2007* (COM(2008) 373 final: 2 July 2008).

Commission, *A Renewed Commitment to Social Europe: Reinforcing the Open Method of Coordination for Social Protection and Social Inclusion*" (COM(2008) 418 final: 2 July 2008).

Commission, *Green Paper: Migration and mobility: challenges and opportunities for EU education systems* (COM(2008) 423 final: 3 July 2008).

European Economic and Social Committee, Opinion on the elements for the structure, organisation and functioning of a platform for the greater involvement of civil society in the EU-level promotion of policies for the integration of third-country nationals (SOC/281: July 2008).

JHA Council, 24-25 July 2008, Press Release (Council Doc. 11653/08 (Presse 205)).

JHA Council, 25 September 2008, Press Release (Council Doc. 12923/08 (Presse 250)).

Commission, *Report on the Application of Directive 2003/66/EC on the Right to Family Reunification* (COM(2008) 610 final: 8 October 2008).

Commission, *Strengthening the Global Approach to Migration: Increasing Coordination, Coherence and Synergies* (COM(2008) 611 final: 8 October 2008).

Commission, *Strengthening actions and tools to meet integration challenges: Report to the 2008 Ministerial Conference on Integration* (Staff Working Document) (SEC(2008) 2626: 10 August 2008).

Brussels European Council, 15-16 October 2008, Presidency Conclusions, paras. 19-20 (Council Doc. 11018/1/08 REV1).

Brussels European Council, European Pact on Immigration and Asylum, 15-16 October 2008 (Council Doc. 13440/08).

Ministers for Integration, *Declaration approved by the representatives of the Member States*, European Ministerial Conference on Integration, Vichy, 3-4 November 2008 (Council Doc. 15251/08).

JHA Council, 27-28 November 2008, Press Release (Council Doc. 16325/08 (Presse 344)).

Eurostat, *Acquisition of citizenship in the European Union* (Statistics in focus 108/2008, December 2008).

General Affairs and External Relations Council Conclusions on the evaluation of the Global Approach to Migration and on the partnership with countries of origin and transit, 8 December 2008 (Council Docs. 16041/08 and 16862/08 (Presse 359)).

Commission, *Report on the application of Directive 2004/38/EC on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States* (COM(2008) 840/3: 10 December 2008).

2009

Commission launch of the European Website on Integration (www.integration.eu) and the European Integration Forum (April 2009).

Commission, *An Area of Freedom, Security and Justice Serving the Citizen* (COM(2009) 262 final: 10 June 2009).

Commission, *Justice, Freedom and Security in Europe since 2005: An Evaluation of the Hague Programme and Action Plan* (COM(2009) 263 final: 10 June 2009). (Also see SEC(2009) 765, 766 and 767 final: 10 June 2009.)

European Union Agency for Fundamental Rights, *The Stockholm Programme: A Chance to Put Fundamental Rights Protection Right in The Centre of The European Agenda* (14 July 2009).

European Parliament, *Resolution on the Communication from the Commission – An Area of Freedom, Security and Justice Serving the Citizen – Stockholm Programme* (P7_TA(2009)0090) (25 November 2009).

Brussels European Council, 10-11 December 2009, Presidency Conclusions, paras. 25-33, and Council Doc. 17024/09 (The Stockholm Programme – An Open and Secure Europe Serving and Protecting the Citizen).

2010

Commission, *EUROPE 2020: A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth* (COM(2010) 2020 final: 3 March 2010).

Commission, *The Consolidation of the EU Framework on Integration* (SEC(2010) 357: 19 March 2010).

Brussels European Council, 25-26 March 2010, Conclusions (Council Doc. EUCO 7/10).

Ministers for Integration, *Declaration*, European Ministerial Conference on Integration Zaragoza, 15-16 April 2010 (Council Doc. 8771/10).

Commission, *Handbook on Integration* (3rd Edition), April 2010.

Commission, *Delivering an Area of Freedom, Security and Justice for Europe's Citizens: Action Plan Implementing the Stockholm Programme* (COM(2010) 171 final: 20 April 2010).

JHA Council, 23 April 2010, Press Release (Council Doc. 8920/10).

Addendum to the Draft Minutes of the JHA Council of 23 April 2010 (Council Doc. 9729/10 ADD 1).

Commission, *First Annual Report on Immigration and Asylum (2009)* (COM(2010) 214 final: 6 May 2010).

JHA Council, 3-4 June 2010, Press Release (Council Doc. 10630/1/10 REV 1).

Council Conclusions of 3-4 June 2010 on the follow-up to the European Pact on Immigration and Asylum (Council Doc. 10302/10).

Council Conclusions of 3-4 June 2010 on the Commission Communication *Delivering an Area of Freedom, Security and Justice for Europe's Citizens: Action Plan Implementing the Stockholm Programme* (Council Docs. 9935/10 and 9935/10 COR 1).

Conclusions of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States of 3-4 June 2010 on Integration as a Driver for Development and Social Cohesion (Council Doc. 9248/10).

Council, *Monthly Summary of Council Acts: June 2010* (Council Doc. 12646/1/10 REV 1).

JHA Council, 7-8 October 2010 (Council Doc. 14423/10).

Brussels European Council, 17 June 2010, Presidency Conclusions, para. 23 (Council Doc. EUCO 13/10).

Common Statements by Belgium, Hungary, Poland, Denmark and Cyprus on Immigration and Asylum, 2 December 2010 (Council Doc. 17223/10).

2011

Commission, *Communication on Migration* (COM(2011) 248 final: 4 May 2011).
(See, also, Commission, Staff Working Paper (SEC(2011) 620 final: 24 May 2011).

Commission, *Annual Report on Immigration and Asylum (2010)* (COM(2011) 291 final: 24 May 2011).

Commission, *A Dialogue for Migration, Mobility and Security with the Southern Mediterranean Countries* (COM(24 May 2011: 24 May 2011)

JHA Council, 9-10 June 2011, Conclusions on Borders, Migration and Asylum: Stocktaking and the Way Forward (Council Doc. 1108/11).

Eurostat, *Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study* (2011 Edition, June 2011).

Commission, *European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals* (COM(2011) 455 final: 20 July 2011).
(See, also, Commission, Staff Working Paper, *EU Initiatives Supporting the Integration of Third-Country Nationals* (SEC(2011) 957 final: 20 July 2011).

Eurostat, *Population and Social Conditions* (Statistics in Focus, 34/2011: July 2011).

Commission, *Report on the application of Directive 2003/109/EC concerning the status of third-country nationals who are long-term residents* (COM(2011) 585 final: 28 September 2011).

Commission, *Report on the application of Directive 2004/114/EC on the conditions of admission of third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, unremunerated training or voluntary service* (COM(2011) 587 final: 28 September 2011).

Commission, *The Global Approach to Migration and Mobility* (COM(2011) 743 final: 18 November 2011).

(See, also, Commission, Staff Working Paper, *Migration and Development* (SEC(2011) 1353 final: 18 November 2011).

Commission, *Report on the results achieved and on qualitative and quantitative aspects of implementation of the European Fund for the Integration of third-country nationals for the period 2007-2009* (COM(2011) 847 final: 5 December 2011).

Commission, *Report on the application of Directive 2005/71/EC on a specific procedure for admitting third-country nationals for the purposes of scientific research* (COM(2011) 901 final: 20 December 2011).

JHA Council, Council and Representatives of the Governments of the Member States, Conclusions of 13 and 14 December 2011 on the European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals (Council Doc. 18296/11 and Council Doc. 18498/11).

Roma Integration (2011 developments only)

Commission, *An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020* (COM(2011) 173 final: 5 April 2011).

JHA Council, 11-12 April 2011, Press Release (Council Doc. 8692/11).

EYCS Council, 19-20 May 2011, Press Release (Council Doc. 10360/11).

EPSCO Council, 19 May 2011, Conclusions on an EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020 (Council Doc. 10260/11).

General Affairs Council, 23 May 2011, Press Release (Council Doc. 10445/11).

Council, Presidency Report on Roma Inclusion, 23 May 2011 (Council Doc. 10665/11).

European Council, 23-24 June 2011, Conclusions (Council Doc. EUCO 23/1/11 REV 1).

Annex V. Summary in Czech

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KAROLÍNA BABICKÁ

Migrace a potírání jejích nelegálních forem

–

Dosahují neregulérní migranti v EU dostatečné právní ochrany na úrovni Úmluvy OSN o ochraně práv všech migrujících pracovníků? Komparace úmluvy s evropským rámcem práv migrujících pracovníků

Disertační práce

Shrnutí v českém jazyce

Školitel: doc. PhDr. Stanislava Hýbnerová, CSc.

2012

Obsah:

1. Úvodem.....	17
2. Hypotéza.....	18
3. Terminologie.....	19
4. Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (ÚMP).....	20
Cíle ÚMP.....	21
Potíže s ratifikací ÚMP.....	21
Obsah ÚMP.....	23
5. Mezinárodní lidskoprávní rámec.....	25
6. Právo EU.....	27
7. Komparace.....	29
8. Závěr.....	32
Příloha I: Přehled obsahu článků ÚMP.....	35

1. Úvodem

Potírání či dokonce boj s nelegální migrací se v posledních letech stále častěji objevuje na předních stránkách novin, zaznívá z úst politiků jak na národní tak i na Evropské úrovni. Ač mnohdy je motivem pro podobné výroky strach a určitá míra populismu, toto téma se stává stále více předmětem konkrétních politik a legislativních počínů Evropské unie i členských států. Politiky EU se stále více zaměřují na otázku bezpečí, ochranu vnějších hranic, kriminalizaci či externalizaci migrace. Naproti tomu se tato práce dívá na problematiku neregulérní migrace pohledem lidskoprávním. Jedním z nejlepších způsobů, jak neregulérní migraci potírat je pomoci těm, kteří do neregulérního postavení spadnou nevhodným nastavením legislativy (jako pracovní migranti či neúspěšní žadatelé o azyl) je dát těmto lidem možnost svůj pobyt legalizovat. To není v dnešní politické situaci vždy možné, minimálním lidskoprávním požadavkem by však vždy mělo být, že i migranti v neregulérní situaci budou mít přístup k základním lidským právům a svobodám.

V roce 1990 byla přijata Úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (ÚMP). Žádný z členských států Evropské unie Úmluvu dosud nepodepsal ani neratifikoval. Členské státy mimo jiné tvrdí, že ÚMP je nadbytečná, jelikož ochrana práv v ní obsažených je již dostatečně zajištěna evropským a mezinárodním právním rámcem ochrany lidských práv, a ratifikace Úmluvy by tak nepřinesla nic nového. Podle některých členských států by ratifikace naopak mohla dát neregulérním migrantům více práv a zvýšit tak jejich příliv do Evropské unie. Cílem disertační práce je porovnání práv neregulérních migrantů obsažených v Úmluvě OSN o migrujících pracovnících s právním rámcem platným v současné době v EU a výše uvedené protichůdné argumenty potvrdit či vyvrátit.

Univerzálně platný instrument, který by se zabýval mezinárodní migrací a pokrýval veškeré aspekty migrace, dnes neexistuje. Chetail (2008, 2010) identifikuje 3 univerzální mezinárodní instrumenty, které se zabývají migrací a azylem: Ženevská konvence

(1951) o právním postavení uprchlíků², Palermské protokoly (2000) které se zabývají potíráním pašování a obchodování lidí, tedy instrumenty k potírání mezinárodního organizovaného zločinu v dané oblasti, a Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (OSN, 1990; dále jen ÚMP). Je patrné, že mezinárodní migrační právo není komplexně upraveno a není ani jisté, zda někdy bude, jelikož státy velmi pečlivě střeží své suverénní právo určovat kdo, v jakém případě a za jakých podmínek je oprávněn vstoupit a setrvat na jejich území. Pokud jde o práva neregulérních migrantů, Úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin je jediným univerzálně platným instrumentem, který tuto oblast práva pokrývá.³

ÚMP však trpí dosud relativně nízkým počtem ratifikací. Žádný z členských států EU Úmluvu dosud nepodepsal ani neratifikoval. Disertační práce se snaží poskytnout objektivní pohled na práva neregulérních migrantů podle platného mezinárodního práva a práva Evropské unie a porovnat je s právy, které obsahuje ÚMP.

2. Hypotéza

Jedním z argumentů většiny členských států EU je, že ochrana práv migrujících pracovníků v neregulérním postavení je již obsažena v legislativě a mezinárodněprávních závazcích Unie. Projekt tedy sleduje všechna práva neregulérních migrantů v Úmluvě obsažená, hledá jejich ekvivalenty v mezinárodněprávních a regionálních instrumentech, které jsou pro Evropskou unii závazné, s cílem potvrdit či vyvrátit, zda je argument EU dostatečně podložený.

Předpokládám, že většina základních lidských práv pro neregulérní migranty je již obsažena v mezinárodním právu lidských práv a je též závazná i v EU. Avšak v ÚMP lze najít určitá širší či pro migranty specifická práva, která dnes v celé EU závazná nejsou.

Užší výzkumné otázky vyplývající z hypotézy tedy jsou:

1. Jaká lidská práva požívají v EU migranti v neregulérním postavení?

² Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků, Ženeva, 1951

³ Například též OHCHR uznává Úmluvu za jednu ze sedmi klíčových mezinárodních lidskoprávních instrumentů (Cholewinski, MacDonald 2007: 85).

2. Je ÚMP ve vztahu k mezinárodnímu a evropskému právnímu rámci platnému v EU opravdu nadbytečná a nepotřebná, nebo jej spíše doplňuje?
3. A obsahuje tedy případně nějaká práva nad rámec aktuálně platných práv v EU?
4. Jaký by byl tedy případně přínos ratifikace ÚMP členskými státy EU?

Výsledkem výzkumu je strukturovaný detailní přehled práv neregulérních migrantů podle mezinárodního a evropského práva, komparace těchto dvou právních řádů a zjištění, do jaké míry může případně ÚMP tento právní rámec doplnit.

3. Terminologie

Tato práce používá termín „neregulérní migrace/migrant“ či „migrant v neregulérním postavení“. Politický a mediální diskurs ještě stále užívá termín „nelegální migrace“, od kterého se však akademická sféra, mezinárodní i neziskové organizace a v poslední době také Evropské instituce⁴ odvracejí. Již v roce 1975 vydalo Valné shromáždění OSN rezoluci, v níž nabádá státy, aby neušly pojem „nelegální migrant“ a mluvily raději o neregulérních migrantech nebo osobách bez platných dokumentů.⁵ PICUM⁶ - mezinárodní organizace zabývající se právy neregulérních migrantů - se proti termínu „nelegální migrace“ rovněž vyslovuje.

Podle Hansena (2010b) je pojem ilegality pouze politickou a právní konstrukcí. Za nelegální jsou například označováni lidé pouze kvůli administrativnímu nedostatku, jako například nedodržení lhůty. Nelegální lidská bytost je pojem, který z právního hlediska nedává smysl už ze své podstaty. Ještě podstatnější je však dopad takových výrazů na obraz neregulérních migrantů ve společnosti. Pojem nelegální bývá často spojován kriminalitou, na což poukazuje řada autorů (Sciortino 2004: 17, Triandafyllidou 2009: 2, Cholewinski 2004).

⁴ Evropská komise užívala termín „nelegální migrace“ ještě dlouho poté, co se od tohoto termínu odvrátila akademická i nezisková sféra. To se však již změnilo a Komise též používá termín „neregulérní“ - viz například: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the ECOSOC and the Com of the regions, Communication on migration, Brussels, 4.5.2011, COM(2011) 248 final, http://ec.europa.eu/home-affairs/news/intro/docs/1_EN_ACT_part1_v11.pdf

⁵ UN General Assembly Resolution 3449 (XXX) of 9 December 1975. Battistella 2009: 53

⁶ Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants

4. Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (ÚMP)

Zájem OSN chránit práva migrantů se zvýšil v sedmdesátých letech minulého století. V roce 1979 vznikla pracovní skupina, jejímž úkolem bylo připravit Úmluvu o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin. Vytvoření tohoto dokumentu trvalo deset let. V roce 1990 Úmluvu přijalo Valné shromáždění OSN, v platnost vstoupila ale až v roce 2003, kdy ji ratifikoval dostatečný počet zemí. V současnosti patří mezi signatáře Úmluvy 54 převážně rozvojových zemí, tedy států, odkud ekonomičtí migranti přicházejí.⁷ Z Evropy ji ratifikovaly zatím pouze Albánie, Bosna a Hercegovina a Turecko. Vyspělé státy, které jsou často cílovou destinací migrantů, nemají většinou o její ratifikaci dosud zájem.

ÚMP vychází především z principů Konvencí MOP č. 97 a 143, z Úmluvy o právním postavení uprchlíků, Všeobecné deklarace lidských práv, z Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen⁸ či z Úmluvy o právech dítěte.⁹ Na základě těchto instrumentů se snaží vyzdvihnout nutnost poskytnout základní práva pracovním migrantům, která mají v zásadě zaručena už obecně uznávanými lidskoprávními dokumenty.

ÚMP definuje migrujícího pracovníka jako osobu zapojenou do výdělečné aktivity ve státě, jehož není příslušníkem. Nevztahuje se však pouze na legální pracovníky, ale poskytuje ochranu i těm, kteří v zemi pracují či pobývají nelegálně. Úmluva zahrnuje ochranu proti otroctví a nucené práci, proti konfiskaci a zničení dokumentů a prosazuje

⁷ K říjnu 2011 Úmluvu ratifikovaly: Albánie, Argentina, Alžírsko, Ázerbájdžán, Bangladéš, Belize, Bolívie, Bosna a Hercegovina, Burkina Faso, Kapverdské ostrovy, Čile, Kolumbie, Východní Timor, Ekvádor, Egypt, El Salvador, Ghana, Guatemala, Guyana, Guinea, Honduras, Kyrgystán, Lesotho, Libye, Mali, Mauretánie, Mexiko, Maroko, Nikaragua, Peru, Filipíny, Senegal, Seychely, Srí Lanka, Svätý Vincent a Grenadiny, Sýrie, Tádžikistán, Turecko, Uganda, Uruguay, Jamaica a Paraguay. Státy, které Úmluvu již podepsaly, avšak zatím neratifikovaly jsou: Benin, Kambodža, Comoros, Kongo, Gabon, Guinea-Bissau, Indonésie, Libérie, Černá hora, Sao Tome a Principe, Srbsko, Sierra Leone a Togo.

⁸ OSN, 1979

⁹ OSN, 1989

rovné zacházení s migrujícími pracovníky. Zároveň podporuje legální migraci a přiznává legálním migrantům další práva.

Cíle ÚMP

Jestliže už v úvodu bylo řečeno, že ÚMP v zásadě žádná nová práva migrantům nepřináší, neboť ta jim náleží na základě jiných, již etablovaných mezinárodních instrumentů, nabízí se samozřejmě otázka, k čemu má přijetí takové úmluvy vlastně sloužit.

Cílem úmluvy je především pomoci pracovním migrantům, kteří se nacházejí v často nevýhodné situaci a jsou díky svému postavení velmi zranitelní. ÚMP se také snaží zvýšit senzitivitu vlád i společnosti k pracovním migrantům tak, aby byli vnímáni spíše jako lidé a důležití ekonomičtí aktéři než jako trpěná pracovní síla. Úmluva rovněž podporuje mezistátní spolupráci v oblasti prevence, odstranění vykořisťování pracovních migrantů a rovněž udělování sankcí za porušování práv migrantů. Primárně zavazuje ÚMP vlády států, obsahuje však také zásadu odpovědnosti všech členů společnosti. Standardy dané Úmluvou mohou být dodržovány pouze tehdy, pokud je budou respektovat všichni – veřejnost, zaměstnavatelé a další instituce, jako jsou školy, zdravotnická zařízení, soudy či státní správa (December 18, 2005).

Deklarovaným cílem ÚMP je tedy spíše zakotvit a upevnit určité standardy, které by sice již dle dosavadních instrumentů měly být dodržovány, v praxi tomu však bohužel není. Úmluva se snaží podtrhnout tu skutečnost, že migranti bez ohledu na svůj status jsou lidé, kterým náleží nezadatelná lidská práva.

Potíže s ratifikací ÚMP

Jako všechny mezinárodněprávní dokumenty, ÚMP je závazná pouze pro země, které ji ratifikují a zaváží se jednotlivé články inkorporovat do vlastních právních systémů. Jak

bylo řečeno, zatím podepsaly úmluvu především země, ze kterých migranti přicházejí. Z toho vyplývá, že úmluva by pro tyto státy mohla být prostředkem, jak chránit vlastní občany v dalších zemích. To, že vyspělé země zatím úmluvu nejsou ochotné podepsat a uvést své právní řády do souladu s ní, však značně snižuje její účinnost.

Pokud se blíže podíváme na důvody, z jakých většina zemí Úmluvu buď odmítá podepsat, nebo otálí s její ratifikací, vystupují do popředí dva základní problémy: jednak nepochopení smyslu a účelu Úmluvy a jeho zkreslování či překrucování, jednak skepse vůči tomu, zda je takový dokument vůbec potřebný.

Z praktického hlediska se jako hlavní překážky podpisu a ratifikace Úmluvy jeví otázky právního rázu. Mnoho států hovoří o tom, že úmluva omezuje suverénní práva států v oblasti migrace. Dalším uváděným důvodem je obava států z toho, že ÚMP poskytne extrémně široká práva migrantům, především těm neregulérním, a rovněž zaručí příliš široké právo pro sjednocování rodin. Oblast migrační politiky považují státy v zásadě za svou vnitřní záležitost a mají obavu ze zásahů v rámci mezinárodního práva. Je ovšem nutno poznamenat, že ÚMP státům nebrání, aby si samy upravily kritéria pro vstup migrantů na své území. Jak již bylo zmíněno, článek 34 úmluvy explicitně stanoví, že migranti v žádném případě nejsou zbaveni svých povinností podle národního práva cílových zemí.

Velká část západních zemí navíc tvrdí, že ochrana lidských práv je v jejich systémech již dostatečně kodifikována a považují tak danou konvenci za nadbytečnou. To je i hlavním argumentem členských států Evropské unie. Převážně imigrační země se také obávají, že práva, která Úmluva garantuje neregulérním migrantům, jsou příliš široká a spíše ještě podpoří nelegální migraci, než aby došlo k jejímu útlumu.¹⁰

Státy se odvolávají i na různé administrativní a finanční překážky ratifikace ÚMP. Vlády se v Úmluvě například zavazují přijmout potřebná opatření k usnadnění převodu remitencí do zemí původu migrantů. Nepřiměřeně vysoké poplatky bank za posílání peněz domů dnes patří k jedněm z největších problémů migrujících pracovníků. Nejen,

¹⁰ Cholewinski, R., MacDonald, E., *The Migrant Workers Convention in Europe, Obstacles to the Ratification of the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families: EU/EEA Perspectives*, UNESCO 2007

že postup bank často znemožňuje migrantům posílat peníze domů, zároveň tímto omezuje rozvoj zemí jejich původu; neboť migranti výrazně přispívají k ekonomickému růstu svých států právě tím, že zpět do vlasti posílají remittance, které v konečném součtu často představují větší částku než celkový objem rozvojové pomoci. Navíc je třeba podotknout, že pokud stát s některým bodem ÚMP nesouhlasí či jej není schopen naplnit, může využít možnost výhrady a spolu s podpisem a procesem ratifikace si vymínit výjimku.

Jedním z argumentů, proč členské státy EU nemohou přistoupit k Úmluvě, bylo též tvrzení, že v této oblasti existuje přesun kompetencí Amsterodamskou smlouvou na EU a státy by tedy jednaly v rozporu s tímto ustanovením, pokud by v dané oblasti samostatně podepsaly a ratifikovaly mezinárodní závazek. Cholewinski a MacDonald (2007, 68-69) to považují za určitou záminku a dovozují, že legislativa EU v této oblasti představuje pouze minimální standardy a nijak tak členským státům nebrání v přijetí příznivějších národních (či mezinárodních) podmínek.

Cholewinski a MacDonald (2007) se ve své analýze snažili dopátrat toho, jaký je postoj Evropské unie k ÚMP celkově, respektive jaký postoj zauímají jednotlivé členské státy. Podle jejich závěrů nelze žádný z členských států považovat za zastánce Úmluvy (s výjimkou Německa), žádná země k ní však ani nemá vyloženě odmítavý postoj. Ve většině případů se setkáváme spíše s nezájmem či nepochopením. Celkové vnímání problematiky migrace (především té neregulární) společností je v této souvislosti samozřejmě klíčové. Teprve celková změna atmosféry a vnímání migrantů jako nositelů základních práv může působit na změnu politických postojů představitelů jednotlivých zemí.

Obsah ÚMP

ÚMP definuje migrujícího pracovníka jako osobu zapojenou do výtěžné aktivity ve státě, jehož není příslušníkem. Nevztahuje se však pouze na legální pracovníky, ale snaží se poskytnout ochranu i těm, kteří v zemi pracují či pobývají nelegálně. Úmluva zahrnuje ochranu proti otroctví a nucené práci, proti konfiskaci a zničení dokumentů a prosazuje

rovné zacházení s migrujícími pracovníky. Zároveň podporuje legální migraci a přiznává legálním migrantům další práva.

Ve své úvodní části ÚMP poskytuje především záruku rovného zacházení s pracovními migranty a zakazuje jakoukoli diskriminaci. Vůbec poprvé definuje pracovní migranty, sezónní pracovníky, přeshraniční pracovníky i jejich rodinné příslušníky. Definuje také migranty, kteří se nacházejí v regulérní (legální) situaci. Kromě nich pak ustavuje kategorii migrantů neregulérních či „bez dokumentů“.¹¹

ÚMP obsahuje řadu ustanovení týkajících se práv migrujících pracovníků, která lze podle typu rozdělit do několika skupin: (1) obecné principy, (2) lidská práva náležející všem migrujícím pracovníkům a členům jejich rodin a (3) lidská práva náležející pouze migrantům v regulérním (legálním) postavení. Úmluva státům zároveň ukládá podporovat řádné, spravedlivé, humánní a zákonné podmínky v souvislosti s mezinárodní migrací pracovníků a členů jejich rodin (4).¹² V případě legálních migrujících pracovníků zdůrazňuje ÚMP legitimitu přiznání jim větších práv než v případě migrantů neregulérních, avšak současně poukazuje na nutnost chránit základní práva i všech migrantů bez dokumentů, neboť jim jako lidským bytostem náleží nezadatelná lidská práva.

Stěžejní část ÚMP se nazývá Lidská práva všech pracovních migrantů a členů jejich rodin. V ní jsou zakotvena základní lidská práva jako svoboda pohybu, právo na život, zákaz práce v nelidských podmínkách, zákaz fyzického a sexuálního zneužívání a ponižujícího zacházení, zákaz otroctví a nucené práce. Dále jsou zaručena práva migranta na svobodu myšlení, vyjadřování a náboženství, ochrana soukromí, právo na přístup k informacím o vlastních právech, právo na rovnost před zákonem (tzn. spravedlivý proces), tlumočnické a překladatelské služby a rovněž právo nebýt trestán nepřiměřeně například vyhoštěním, právo rovného přístupu ke vzdělání a právo na přístup ke zdravotní péči. Úmluva také obsahuje zákaz hromadného vyhoštění migrantů.

¹¹ “undocumented migrants“

¹² Diverzifikace práv - viz December 18, 2005, s. 49-51

Článek 34 ÚMP explicitně zdůrazňuje, že žádné ustanovení Úmluvy nemá vliv na povinnost migrantů splňovat zákonné požadavky a jednat v souladu s předpisy konkrétních států. Dále je výslovně zdůrazněno, že Úmluvu nelze interpretovat tak, že podporuje regularizaci nelegálních migrantů.

Část ÚMP se věnuje výlučně pouze migrantům v regulerním postavení a poskytuje jim ještě další práva. I v tomto případě se však nejedná v zásadě o nic, co by již neobsahovaly dokumenty všeobecně uznávané na poli ochrany lidských práv. Regulerní migranti mají právo zůstat ve spojení se zemí původu. Znamená to mimo jiné, že mají mít právo vrátit se do země původu, pokud si to přejí a mohou tak učinit, mají kulturní a jiné kontakty se zemí původu a rovněž právo na transfer výtěžku do země původu. Mají též předem právo na informace o podmínkách v zemi budoucího zaměstnání, právo na přístup k sociálním službám, právo účasti v odborech či svobodu výběru zaměstnání.

Článek 72 ÚMP ustanovuje smluvní mechanismus – monitorovací výbor. Šest měsíců po vstupu ÚMP v platnost bylo do výboru zvoleno 10 expertů (December 18, 2005: s. 17). Tou dobou měla Úmluva méně než čtyřicet smluvních stran; ve chvíli, kdy ÚMP ratifikuje čtyřicátá první země, počet expertů ve výboru se zvýší na čtrnáct. Státy podávají výboru zprávy o právních, soudních, administrativních a dalších opatřeních, která přijaly v zájmu zvýšení účinnosti Úmluvy. Tyto zprávy musí zároveň obsahovat informace o problematických faktorech ovlivňujících implementaci úmluvy. Své podněty mohou výboru podávat státy, neziskové organizace i jednotlivci.

5. Mezinárodní lidskoprávní rámec

Univerzální mezinárodní smlouvy týkající se migrace v zásadě neexistují, a pokud ano, jsou velmi limitovány ve svém rozsahu. Existující Ženevská konvence o právním postavení uprchlíků se vztahuje pouze na úzkou skupinu migrujících osob – na uprchlíky. Palermské Protokoly o potírání obchodování s lidmi a o pašování lidí z roku 2000 se zaměřují specificky na boj s organizovaným zločinem. Dalším takovým mezinárodním instrumentem je právě ÚMP, která je zas zacílena na práva pracovních

migrantů a členů jejich rodin at' už v regulérním nebo neregulérním postavení. Slabinou těchto (a mnoha dalších) mezinárodních úmluv je, jak již bylo zmíněno, též nízký počet jejich ratifikací.

Ochrana práv ekonomických migrantů je obsažena v řadě mezinárodněprávních instrumentů. Jedná se nejen o mezinárodněprávní dokumenty, které obsahují ochranu lidských práv obecně, ale i o instrumenty upravující specificky pouze práva pracovních migrantů. Univerzálně platnými lidskoprávními dokumenty jsou především Všeobecná deklarace lidských práv (1948), Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966). Především dva posledně jmenované pakty, které jsou na rozdíl od Všeobecné deklarace právně závazné, jsou spolu s Evropskou Úmluvou o ochraně lidských práv a Chartou základních práv EU hlavními dokumenty, se kterými pracuje komparativní část práce. K oběma paktům se váží interpretační a rozhodovací mechanismy – Rada OSN pro lidská práva a Rada OSN pro práva hospodářská, sociální a kulturní.

Dalšími hlavními instrumenty použitými v předkládané práci ke komparaci, jsou Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (1965), Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979), Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (1984), Úmluva o právech dítěte (1989). Při výkladu je též brán zřetel na dokumenty vydávané orgány, které zřídily úmluvy, jako je např. Výbor pro lidská práva (k Mezinárodnímu paktu z roku 1966). Specifická ochrana v rámci OSN je věnována pracovním migrantům v rámci Mezinárodní organizace práce (ILO), jejíž instrumenty jsou v práci rovněž analyzovány. Mezi nejdůležitější úmluvy s dopadem též na neregulérní migranty, patří Konvence č. 87 a č. 143.

V rámci Rady Evropy jsou pak hlavními dokumenty Evropská sociální charta a Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950; dále EÚLP) spolu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále ESLP). EÚLP je jedinou regionální lidskoprávní úmluvou, která se jasně vztahuje na všechny migranty (bez ohledu na jejich právní status). Ačkoliv EÚLP neobsahuje žádná ustanovení týkající se konkrétně a pouze migrantů, chrání jejich práva prostřednictvím ESLP tzv. ochrana „par ricochet“. Ustanoveními EÚLP, která mohou chránit i migranty v neregulérní situaci, jsou

například článek 8 – právo na rodinný a soukromý život nebo poklidné užívání vlastního majetku (článek 1 protokolu 1) – týkají se i práva na sociální zabezpečení či bydlení. Avšak EÚLP nezahrnuje plnou škálu ekonomických, sociálních a kulturních práv, která jsou garantována základními lidskoprávními instrumenty OSN.

Rozsudky ESLP ve vztahu k migrantům jsou podstatné zejména v oblasti využívání Pravidla 39 – kdy soud může nařídít prozatímní přerušování transferu cizince zpět do země původu. Velmi významné jsou rovněž rozsudky soudu, kdy bylo státem porušeno právo v článku 3 Evropské úmluvy (zákaz mučení či nelidského zacházení či trestání včetně návratu osoby do země, kde jí toto zacházení hrozí /princip non-refoulement/). Dalšími významnými ustanoveními EÚLP, přes která soud mnohdy chrání práva migrantů, včetně těch v neregulérním postavení, jsou především článek 2 (právo na život), článek 5 (právo na svobodu a osobní bezpečnost), článek 6 (právo na spravedlivý proces), článek 13 (právo na efektivní opravný prostředek), zmíněný článek 8 či článek 4 Protokolu 4 (zákaz kolektivního vyhoštění cizinců).

Veškerá ochrana lidských práv všech lidí zahrnující i neregulérní migranty by měla být jasně znát i v národní legislativě členských států EU.

6. Právo EU

Právní základ pro migrační politiku EU po Lisabonské smlouvě tvoří Hlava V (Prostor svobody, bezpečnosti a práva) Smlouvy o fungování EU.¹³ Ve vztahu k neregulérní migraci je podstatný článek 79 (c) *nedovolené přistěhovalectví a nedovolený pobyt včetně vyhoštění a vracení osob s neoprávněným pobytem*.¹⁴

K provedení systematické studie ÚMP pro zjištění její kompatibility s právem a politikou EU v dané oblasti nakonec nedošlo, ač to Evropská komise měla v plánu.¹⁵ Podle

¹³ 2010/C 83/01 Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie

¹⁴ Je zajímavé, že v anglické verzi Smlouvy o fungování Evropské unie (TFEU) se hovoří o „illegal“ přistěhovalectví a vstupu na území, v české verzi však není termín „nelegální“ nýbrž „nedovolený“

¹⁵ Bývalý Komisař EU pro spravedlnost a vnitřní věci Mr. Vitorino řekl 5.3.2004, viz: Cholewinski, MacDonald 2007: 82

vyjádření někdejšího komisaře F. Frattiniho z února 2005 Komise přijala vůči Úmluvě negativní stanovisko (Cholewinski, MacDonald 2007: 82). Ovšem Hospodářský a sociální výbor (stanovisko 2004/C 302/12) či Evropský Parlament¹⁶ se k Úmluvě staví příznivě.

Evropská unie se na rozdíl od smyslu a filozofie ÚMP stále zaměřuje především na regulaci migračních toků. Pokud jde o neregulární migranty, soustředí se EU především na prevenci (ochranu vnějších hranic) a kriminalizaci neregulární migrace (včetně kriminalizace pomoci či zaměstnávání neregulárních migrantů). Práva neregulárních migrantů nejsou explicitně zakotvena v zakládajících smlouvách EU. Právní základ migrační politiky EU, články 67-80 Smlouvy o fungování Evropské unie (TFEU) tuto oblast opomíná.

Evropská unie má dobře propracovaný systém ochrany práv migrujících občanů členských států EU. Evropské právo obecně poskytuje rovné zacházení s migranty ze třetích zemí, kteří pobývají na území členských států legálně.¹⁷ Na ně se mají vztahovat práva a povinnosti srovnatelná s občany EU.¹⁸ Ale sociálními právy migrantů ze třetích zemí pobývajících v EU legálně, se zabývá velmi málo nebo vůbec, nemluvě o migrantech pobývajících na jejím území neregulárně. Na tom je také možné nejlépe vidět filozofii EU ve vztahu k migrační politice (Cholewinski, MacDonald 2007: 75,77).¹⁹

Na neregulární migranty se pochopitelně vztahují ustanovení Charty základních práv EU, některé směrnice a nařízení sekundárního práva EU a rozsudky Evropského soudního dvora. Velká část práv obsažených v Chartě základních práv EU se vztahuje na všechny bez rozdílu právního statusu, avšak pouze v případech, kdy členské státy implementují právo EU. Specificky na neregulární migranty se nevztahuje žádná směrnice či nařízení zaručující základní lidská práva.

¹⁶ viz: <http://www.gisti.org/doc/plein-droit/38/europe.html>

¹⁷ Instrumenty legální migrace – viz např: Směrnice Rady 2009/50/ES ze dne 25. května 2009 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci; Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty; Směrnice o sjednocování rodin.

¹⁸ Tampere Conclusions, 1999, část III. Rovné zacházení pro příslušníky třetích zemí, bod 18

¹⁹ Viz např: „Commission Communication“ z roku 1994 (Communication to the Council and the European Parliament on Immigration and Asylum Policies, loc.cit.n.198, at p.29, paras 109-110), kde je výslovně uznán význam přístupu založeného na lidských právech při tvorbě věrohodné a efektivní migrační politiky (Cholewinski, MacDonald 2007: 81).

Jediný instrument sekundárního práva EU, který neregulérním migrantům určité práva přiznává je tzv. Návrátová směrnice.²⁰ Práva v ní obsažená se však vztahují pouze na migranty, kteří jsou v návratové proceduře, čili již jen na malou část cizinců. Státy se navíc mohou od dodržování směrnice z mnoha důvodů odchýlit a ochrana práv je tak velmi diskutabilní (Baldaccini 2009). Dalším důležitým instrumentem ochrany práv určité části neregulérních migrantů v EU je Směrnice o právech obchodovaných osob,²¹ která zaručuje určitá práva obětem obchodování s lidmi. Tato směrnice je rovněž velmi problematická. Ochrana poskytovaná obětem obchodování s lidmi je jednak pouze dočasná, navíc podmíněná spoluprací oběti s orgány činnými v trestním řízení. Pokud oběť z jakéhokoli důvodu nespolupracuje, ztrácí právo na alespoň dočasný pobyt v EU a musí čelit vyhoštění. Dalším relevantním instrumentem v právu EU je směrnice, která sankcionuje zaměstnavatele za zaměstnávání neregulérních migrantů (tzv. Sankční směrnice).²² Směrnice se právy neregulérních migrantů nezabývá, ale odpovědnost za danou situaci, kdy se cizinec nachází v neregulérním postavení a je neregulérně zaměstnán alespoň rozkládá i na zaměstnavatele, kteří z dané situace mnohdy profitují.

Evropské právo tedy v zásadě nepokrývá drtivou většinu neregulérních migrantů v EU, kteří žijí v členských státech mimo jakýkoli právní rámec nebo jsou státním orgánům oficiálně neznámí. Lidskoprávní garance popsané v předchozí kapitole jsou pro členské státy EU, které dané instrumenty podepsaly a ratifikovaly, samozřejmě závazné. Většinou však neregulérní migranty výslovně nezahrnují.

7. Komparace

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

²¹ Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány

²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Předkládaná práce se ve své Kapitole páté zabývá detailní komparací jednotlivých článků ÚMP o právech migrujících pracovníků a členů jejich rodin v neregulérním postavení s aktuálním právním rámcem platným v EU (tedy především s mezinárodními lidskoprávními instrumenty na úrovni OSN a Rady Evropy). Komparace ÚMP s aktuálně platným právním rámcem v EU poukázala na řadu konkrétních ustanovení, kde jde ÚMP nad rámec dostupných lidských práv pro neregulérní migranty.²³

Řada práv obsažených v ÚMP se objevuje v mezinárodním měřítku vůbec poprvé, ač je možné je vnímat jako specifikaci širších již platných lidských práv (Committee on Migrant Workers 2011: 7). Jedná se na příklad o ochranu proti konfiskaci a zničení identifikačních dokumentů (článek 21), právo na konzulární ochranu a asistenci (článek 23), právo transferu úspor a výtěžku do zahraničí (článek 32).

Jiná práva jsou zasazena do migračního kontextu, například pojetí svobody pohybu v článku 8, články 16 a 17 (procedurální garance). Navíc většina ustanovení mezinárodněprávních instrumentů specifických pro migranty se týká pouze legálně pobývajících cizinců. Zaměření ÚMP rovněž na neregulérní migranty je unikátní, jelikož velká většina všech lidskoprávních úmluv se stále zaměřuje především na osoby v regulérním postavení. (Například článek 22 Úmluvy zakazující hromadné vyhoštění cizinců se poprvé vztahuje též na cizince v neregulérním postavení.)

Silný migrační kontext je též rozpoznatelný v článku 24, který obsahuje výslovnou povinnost států uznat migranty před zákonem. Ač by tomu nemělo tak být, migranti v EU trpí určitou „neviditelností“ či „ne-existencí“ před zákonem. Ustanovení článku 24 je tak klíčové pro zajištění přístupu migrantů ke všem právům v ÚMP obsaženým. Ve stejném smyslu poskytuje článek 33 o přístupu k informacím specifickou ochranu migrujícím pracovníkům.

ÚMP poskytuje jasnou ochranu zranitelným osobám, jako jsou děti, což ji odlišuje od EÚLP, která dostatečnou specifickou ochranu často neposkytuje. Ačkoliv ÚMP obsahuje ustanovení o rovném zacházení, nezabývá se dostatečně specifickou ochranou žen.

²³ Pro přehlednost viz též „Correlation table“ v Příloze I. Předkládané práce. Tabulka ukazuje srovnání práv neregulérních migrantů v ÚMP s mezinárodními a Evropskými instrumenty dle jednotlivých článků a dává tak celkový obraz přínosu jednotlivých článků ÚMP k právnímu rámcu v EU.

Přitom právě ženy pracují častěji než muži v neregulérním sektoru, pracují například v domácnostech, což je činí mnohem zranitelnějšími k vykořisťování a zneužívání (Martin, Abimourchad, 2008: s.7).

Co se týče sociálních práv, ÚMP klade důraz na rovnost zacházení s občany hostitelské země a obsahuje některá nová práva, jako je ochrana proti svévolnému zbavení osoby majetku (článek 15) či právo přesunout úspory a osobní majetek do zahraničí poté co skončí pobyt cizince v hostitelské zemi (článek 32). Nad rámec mezinárodního a Evropského právního rámce ÚMP rozšiřuje práva neregulérních migrantů v následujících ustanoveních: článek 25 o rovném zacházení v zaměstnání, článek 28 o neodkladné lékařské péči a článek 30 ohledně přístupu dětí ke vzdělání (Ryan 2012: 12). Články 25 a 27 týkající se sociálního zabezpečení jsou v zásadě téměř hlavními sociálními právy, kterých je migrantům třeba. Velký důraz je též kladen na rovné zacházení, ovšem Úmluva vedle toho představuje také nová práva, na mezinárodní úrovni takto konkrétně ještě neupravená, jako je právo nebýt svévolně zbaven vlastnictví (článek 17).

Naopak v jiných případech jsou práva obsažena v ÚMP na nižší úrovni než ta již platná v EU. Například článek 26 o svobodě shromažďování v odborových organizacích snižuje standard ochrany ve srovnání s jinými mezinárodními instrumenty. Díky pravidlu podle kterého se aplikují vždy příznivější ustanovení, tento článek by fakticky nezpůsobil snížení lidskoprávního standardu.

I v případech, kdy jsou práva obsažena v ÚMP obsahově shodná s jinými instrumenty, tkví přínos ÚMP pro neregulérní migranty právě v tom, že sociální či právní pozice neregulérních migrantů je obecně slabší (Ryan 2011: 9).²⁴ Konkrétní práva migrantů v neregulérní situaci zakotvená v Úmluvě jsou: zákaz konfiskace či zničení identifikačních dokumentů či cestovních pasů (článek 21), právo na konzulární ochranu a asistenci (článek 23). Tato práva jsou samozřejmě již obsažena v jiných mezinárodních

²⁴ Viz například ustanovení článku 29, podle kterého má každé dítě migrujícího pracovníka mít právo na jméno, registraci při narození a na národnost.

lidskoprávních instrumentech s obecnějším zaměřením,²⁵ přínos Úmluvy je však právě v jejich specifikaci.

ÚMP obsahuje též fakultativní smluvní mechanismus. Vedle klasické činnosti Výboru pro migrující pracovníky, umožňuje článek 77(2) ÚMP též podávání Výboru individuálních stížností. Pokud by platil v zemích EU, mohl by výrazně přispět ke sjednocení právního rámce týkajícího se migrantů, a to i migrantů v neregulérní situaci. Takový mechanismus by mohl jejich práva výrazně podpořit s tím, že tito migranti by v případě porušení jejich práv měli přístup ke spravedlivému procesu prostřednictvím individuálních stížností.

8. Závěr

ÚMP neprosazuje téměř žádná nová práva, ke kterým by neměli přístup občané demokratických zemí. Přiznává však tato práva všem migrujícím pracovníkům, a to bez ohledu na jejich právní status. Většina práv obsažených v ÚMP je již ve většině zemí EU garantována. Všeobecná Deklarace lidských práv, další univerzální lidskoprávní dokumenty i například naše Listina základních práv a svobod uznávají základní lidská práva všech lidských bytostí. Mnohé články naší Listiny jsou uvedeny slovy: „každý má právo...“ a vztahují se tedy na všechny lidské bytosti bez ohledu na jejich status či občanství. Úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin tedy především opakuje a zdůrazňuje nezadatelná lidská práva a svobody, které státy už jednou uznaly a mají je zakotvené ve svých právních rádech. Na druhou stranu detailní komparace ukázala, že ÚMP může přinést pro migranty v neregulérním postavení řadu podstatných zlepšení.

Z právního hlediska by ratifikace ÚMP přispěla k posílení práv neregulérních migrantů, k výslovnému zakotvení některých dalších lidských práv a k harmonizaci terminologie na úrovni EU, která je v oblasti neregulérní migrace značně roztržštěná. Zastřešující a horizontální charakter ÚMP by dal této oblasti práva jasný závazný rámec a usnadnil by

²⁵ Committee on Migrant Workers 2011: 7

další legislativní zakotvení práv neregulérních migrantů na úrovni EU i na úrovni národní.

Kritika ÚMP členskými státy EU je spíše politického rázu, je příliš vágní a není založená na dostatečné právní analýze. Stejně tak hlavní překážky ratifikace ÚMP jsou především politické. V současnosti se státy EU zaměřují spíše na regulaci migrace než na podporu práv migrantů.²⁶

Ratifikace ÚMP v EU by tak byla důležitým krokem na politické úrovni. Hlavní možností, jak prosadit podpis ÚMP mezi jednotlivými zeměmi, je především zvyšování povědomí o problematice pracovní migrace mezi širokou veřejností i politickými představiteli. Ratifikace by vyslala jasný signál populistickým a xenofobním aktérům v Evropských zemích. Pro prosazení úmluvy panuje však ve většině západních států nepříznivé politické klima. Podpora ÚMP ze strany politického zastoupení je zásadně úměrná míře a úspěchu kampaní na o zvyšování povědomí o dané problematice mezi veřejností. Podle nedávno prováděného výzkumu²⁷ vedly úspěšné kampaně pro veřejnost týkající se práv migrantů v analyzovaných zemích k parlamentní aktivitě.²⁸ Obecně by se dalo říct, že dokud se nezlepší postavení migrantů v očích široké veřejnosti, zejména pak neregulérních migrantů, nelze v této oblasti od vlád očekávat žádnou zásadní politickou aktivitu. Ratifikace Úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin však nemusí být nahlížena jen jako výsledek tohoto procesu, mohla by se též stát klíčovým prostředkem ke zlepšení obrazu migrantů ve většinové společnosti.

K posílení práv migrantů a současně ke snížení počtu migrantů v neregulérní situaci je třeba otevření legálních migračních cest pro cizince do EU. Lisabonská strategie EU klade důraz na důležitost pracovní migrace do EU, tak aby se Unie stala „nejvíce konkurenceschopným regionem“ (Menz 2011). Unie potřebuje pragmatičtější a liberálnější politiky vůči migrantům, a to nejen ve vztahu k pracovním migrantům, ale také ve vztahu k uprchlíkům, žadatelům o azyl či rodinným příslušníkům cizinců žijících v EU. Ratifikace ÚMP by mohla výrazně přispět k humanizaci a liberalizaci EU politik

²⁶ Martin, S. F., Abimourchad, R., Manila 2008, op.cit., iv

²⁷ Cholewinski, R., MacDonald, E., UNESCO 2007, op.cit

²⁸ Zmiňovaný výzkum se zaměřil na tyto evropské země: Francii, Německo, Itálii, Norsko, Polsko, Španělsko, Velkou Británii

v oblasti migrace. Jelikož jak již bylo zmíněno primární prameny práva EU neobsahují problematiku lidských práv neregulérních migrantů, ratifikace ÚMP by byla zásadním přínosem i pro Unijní právní rámec.

Státy migranty vysílající i přijímající ve výsledku z migračních toků profitují (Aleinkoff 2003: 23). ÚMP představuje dnes nejširší normativní rámec v mezinárodním právu pro ochranu práv migrujících pracovníků a členů jejich rodin. Xenofobní nálady a negativní postoj politiků i celospolečenské vnímání migrace v členských státech EU je z velké části utvářeno právě na politické úrovni. Zákodárci na národní a ještě více na evropské úrovni jsou povinni vysílat signály o tom, co je správné a co špatné a bojovat proti rasistickým a xenofobním předsudkům. Ratifikace ÚMP by se mohla stát jedním ze signálů uznávajícím práva všech lidských bytostí bez ohledu na jejich status.

Příloha I.: Přehled obsahu článků ÚMP

(1) Obecné principy

Do první skupiny práv obsažených v Úmluvě by bylo možné zařadit následující články Úmluvy:

Článek 1(1) a článek 7: Zákaz diskriminace /nediskriminace/

Článek 83: Právo na spravedlivý opravný prostředek

(2) Lidská práva náležející všem migrujícím pracovníkům a členům jejich rodin

Práva náležející všem migrujícím pracovníkům a členům jejich rodin jsou obsažena v části III. Úmluvy. Jmenovitě se jedná o:

Článek 8: Právo opustit jakoukoli zemi, včetně země vlastní a právo se do země vrátit

Články 9 a 10: Právo na život; zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení

Článek 11: Zákaz otroctví a nucené práce

Články 12, 13 a 26: Svoboda projevu a názoru; svoboda myšlení, svědomí a náboženství, právo stát se členem odborů

Články 14 a 15: Zákaz protiprávního vměšování se do soukromí, domova, korespondence a další komunikace; zákaz svévolného zbavení vlastnictví

článek 16 (§1-4), 17 a 24: Právo na svobodu a bezpečnost osob; ochrana před svévolným zatčením a uvězněním;

Článek 16 (§5-9), 18, 19: Právo na procedurální garance

Článek 20: Zákaz uvěznění, zákaz vyhoštění čistě z důvodu selhání v plnění smluvní povinnosti

Články 21, 22, 23: Ochrana před konfiskací a zničení osobních a dalších dokladů; ochrana před kolektivním vyhoštěním; právo na konzulární či diplomatickou ochranu

Články 25, 27, 28: Princip rovnosti zacházení v oblasti: odměny za práci a dalších pracovních podmínek; sociálního zabezpečení a práva přístupu k bezodkladné lékařské péči

Články 29, 30, 31: Právo dítěte migrujícího pracovníka na jméno, registraci při narození a na národnost; přístup ke vzdělání na základě rovnosti zacházení; respekt ke kulturní identitě migrujících pracovníků a členů jejich rodin

Články 32, 33: Právo na transfer výdělků, úspor a osobních věcí do země původu; právo na to být informován o svých právech vyplývajících z úmluvy a na šíření informací

(3) Další práva náležející migrujícím pracovníkům a členům jejich rodin, kteří se nacházejí v regulární (legální) situaci:

Článek 37: Právo na informace o podmínkách přijetí v cílové zemi a o svém budoucím zaměstnání ještě před odjezdem

Články 38, 39: Právo na dočasnou nepřítomnost, která nebude mít vliv na povolení k pobytu a k práci; právo na svobodu pohybu a volbu místa pobytu na území zaměstnavajícího státu.

Články 40, 41, 42: Právo shromažďovací a právo zakládat odbory; právo účastnit se věcí veřejných země původu, právo volit a být volen v této zemi; existence procesů a institucí zabývajících se potřebami migrujících pracovníků a možnostmi požívat politická práva ve státě zaměstnání

Články 43, 54, 55: Zásada rovného zacházení jako s občany hostitelské země ve vztahu ke zmíněným tématům; rovnost zacházení v oblasti ochrany proti výpovědi ze zaměstnání, podpory v nezaměstnanosti a přístupu k dalším oblastem zaměstnanecké politiky (např. alternativní možnosti zaměstnávání); rovnost zacházení při provozování honorované činnosti

Články 44, 50: Ochrana jednoty rodin migrujících pracovníků a sjednocení jejich rodin; důsledky smrti anebo rozvodu manželství

Články 45, 53: Rovnost zacházení pro členy rodin migrujících pracovníků v daných aspektech a opatření garantující integraci dětí migrujících pracovníků do místního školského systému; právo členů rodin svobodně si zvolit zaměstnání

Články 46, 47, 48: Výjimka z dovozních a vývozních povinností a daní ve vztahu k určitým náležitostem; právo převodu výtěžku a úspor ze státu zaměstnání do země původu nebo jakéhokoli jiného státu; zamezení dvojího zdanění

Články 51, 52: Právo hledat pro migrující pracovníky-migrujících pracovníků hledat jiné zaměstnání v případě skončení zaměstnání dosavadního

Články 49 & 56: Autorizace pobytu a zapojení do zaměstnání; obecný zákaz a podmínky pro vyhoštění

(4) Ustanovení týkající se specifických kategorií migrujících pracovníků a členů jejich rodin. (Část V. Úmluvy, články 57-63)

Pro specifické kategorie (jako jsou pohraniční či sezónní pracovníci) platí bez výjimky práva obsažená v části III; část V jen modifikuje některá z práv legálně pobývajících pracovníků z části IV úmluvy.

(5) Zajištění podpory pro řádné, rovné, humánní a legitimní podmínky pro mezinárodní migraci pracovníků a členů jejich rodin. (Část VI úmluvy, články 65-71)

